

MÔ HÌNH SẢN XUẤT LẠC THƯƠNG PHẨM THEO CHUỖI GIÁ TRỊ TẠI NGHỆ AN

■ Nguyễn Thị Trâm⁽¹⁾, Bùi Văn Hùng⁽²⁾, Nguyễn Văn Phường⁽¹⁾, Hà Thị Hồng⁽¹⁾

Giống lạc L20 cho năng suất, chất lượng cao

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Lạc là một loại thực phẩm có giá trị dinh dưỡng cao, giàu lipid và protein. Ở Nghệ An, cây lạc là nông sản chủ lực. Hàng năm, toàn tỉnh gieo trồng khoảng từ 23.000-24.000ha lạc và sản lượng 50.000-55.000 tấn lạc vỏ. Tuy nhiên, hiện nay sản xuất lạc trên địa bàn đang còn gặp rất nhiều khó khăn và một trong những khó khăn chính là giống (chưa chủ động nguồn giống, giống chưa đảm bảo chất lượng...), đa số bà con nông dân chưa được tiếp cận với công nghệ sản xuất hạt giống lạc.

Diễn Châu là huyện có vùng chuyên canh lạc lớn nhất tỉnh Nghệ An, với diện tích hơn 3.000ha, tập trung ở vùng đất màu 10 xã chạy dọc Quốc lộ 1A. Tuy nhiên, đầu ra sản phẩm lạc còn phụ thuộc vào thương lái và cũng nằm trong bài toán chung của nền sản xuất nông nghiệp Việt Nam hiện nay “được mùa mất giá”. Sản xuất lạc tại huyện Diễn Châu đang thiếu những giống tốt, người nông dân đang chủ yếu tự để giống, phương thức canh tác lạc hậu, manh mún; đặc biệt sản phẩm sản xuất ra đều do tư thương thu gom nhỏ lẻ, chưa được các doanh nghiệp liên kết tiêu thụ.

Trước thực tế đó, Trung tâm Nghiên cứu Cây ăn quả và Cây công nghiệp Phủ Quỳnh đã triển khai dự án “Xây dựng mô hình sản xuất lạc thương phẩm năng

⁽¹⁾ Trung tâm Nghiên cứu cây ăn quả và cây công nghiệp Phủ Quỳnh

⁽²⁾ Viện Khoa học Kỹ thuật Nông nghiệp Bắc Trung Bộ

suất, chất lượng cao theo chuỗi giá trị tại tỉnh Nghệ An” nhằm hình thành chuỗi giá trị đồng bộ từ khâu giống, biện pháp kỹ thuật sản xuất, chế biến, tiêu thụ sản phẩm cùng với sự tham gia của doanh nghiệp, hợp tác xã, tổ hợp tác làm tăng năng suất và hiệu quả kinh tế trên đơn vị diện tích, tăng thu nhập, ổn định đầu ra, cải thiện đời sống cho người dân.

II. VẬT LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1. Vật liệu nghiên cứu

Giống đưa vào ứng dụng trong mô hình là giống lạc L20, đã được công nhận chính thức theo Quyết định số 2953/QĐ-BNN-TT ngày 7/7/2017 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn.

2. Phương pháp nghiên cứu

- Chọn điểm, chọn hộ: Trung tâm Nghiên cứu Cây ăn quả và Cây công nghiệp Phủ Quỳ phối hợp với địa phương (UBND xã, thôn, xóm) tiến hành khoanh vùng chọn điểm và chọn hộ triển khai dự án với quy mô 15ha tại xã Diễn Hoàng, huyện Diễn Châu, tỉnh Nghệ An.

- Tập huấn kỹ thuật: Trung tâm lên kế hoạch, nội dung tập huấn phối hợp cùng địa phương tập huấn kỹ thuật sản xuất lạc đạt năng suất cao cho người dân tham gia dự án.

- Kiểm tra chuẩn bị và cấp phát các loại vật tư: Trung tâm chuẩn bị vật tư phân hỗ trợ (50% giống, vật tư thiết yếu) cấp phát tận tay người tham gia dự án. Đồng thời cùng địa phương kiểm tra phần đối ứng của người dân (50% giống, vật tư thiết yếu).

- Áp dụng tiến bộ kỹ thuật vào xây dựng mô hình:

+ Về giống: Giống lạc L20 là giống lạc mới do Viện Khoa học Kỹ thuật nông nghiệp Bắc Trung Bộ chọn tạo, là giống có thời gian sinh trưởng 105-115 ngày, có năng suất và chất lượng cao, chịu thâm canh, có khả năng chống hạn phù hợp với vùng sinh thái tại vùng Bắc Trung Bộ.

+ Về quy trình công nghệ: Quy trình sản xuất lạc xuân đạt năng suất cao được đơn vị chủ trì xây dựng và hoàn thiện đã áp dụng thành công tại Nghệ An với năng suất trên 5 tấn/ha.

+ Về quản lý: Tạo mối liên kết sản xuất giữa doanh nghiệp với nông dân thông qua các hợp tác xã, tổ hợp tác; liên kết nông dân với nhau thành tổ sản xuất hàng hóa tập trung; Công ty TNHH XNK nông - lâm - thủy sản Sỹ Thắng - Diễn Châu, Nghệ An liên kết với bà con nông dân để thu mua, bao tiêu sản phẩm.

- Các chỉ tiêu theo dõi và đánh giá: Các chỉ tiêu theo dõi, số liệu được thu thập và đánh giá theo QCVN 01-57:2011/BNNPTNT - Quy chuẩn Việt Nam về khảo nghiệm giá trị canh tác và sử dụng của giống lạc (Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, 2011).

3. Thời gian, địa điểm và quy mô nghiên cứu

- Thời gian: từ tháng 1/2020-6/2021.

- Địa điểm: xã Diễn Hoàng, huyện Diễn Châu, tỉnh Nghệ An.

- Quy mô triển khai: năm 2020: 10ha, số hộ tham gia: 50 hộ; năm 2021: 05ha, số hộ tham gia: 30 hộ.

III. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

1. Kết quả tập huấn, đào tạo và nhân rộng mô hình

1.1. Kết quả tập huấn xây dựng mô hình

Trong năm 2020-2021, dự án đã tổ chức tập huấn cho các hộ dân tham gia mô hình về “Quy trình sản xuất lạc thương phẩm năng suất và chất lượng cao, đạt chất lượng xuất khẩu và sản xuất liên kết theo chuỗi giá trị” quy mô 3 lớp cho 150 lượt người.

1.2. Kết quả tập huấn, đào tạo, nhân rộng mô hình

Năm 2020-2021, tại huyện Diễn Châu, dự án đã tổ chức tập huấn đào tạo nhân rộng mô hình cho các hộ dân ngoài mô hình với quy mô 02 lớp cho 80 lượt người; đối tượng là nông dân ngoài mô hình tại các xã triển khai dự án và xã lân cận có điều kiện mở rộng mô hình. Nội dung tập huấn, đào tạo bao gồm:

+ Quy trình thâm canh lạc đạt năng suất cao, phẩm chất tốt, đáp ứng được tiêu chuẩn chế biến, ăn tươi và sản xuất liên kết theo chuỗi giá trị.

+ Đặc điểm sinh học, vai trò và yêu cầu dinh dưỡng của cây lạc.

+ Kỹ thuật chăm sóc, thu hoạch, bảo quản lạc sau thu hoạch.

+ Một số vấn đề về chuỗi liên kết, sản xuất, tiêu thụ sản phẩm.

Ngoài ra, lớp tập huấn còn được tập huấn áp dụng đồng bộ các giải pháp kỹ thuật ngay từ tham quan mô hình để giới thiệu quy trình kỹ thuật sản xuất thâm canh lạc đạt năng suất cao, đầu vụ.

2. Kết quả xây dựng mô hình

Bảng 1. Một số chỉ tiêu sinh trưởng và phát triển của giống lạc L20 trong mô hình so với giống lạc L14 ngoài mô hình

Chỉ tiêu	Năm	2020		2021		Bình quân 2 năm	
		L20	L14	L20	L14	L20	L14
Tỷ lệ mọc (%)		95,30	89,70	93,90	87,70	94,60	88,70
Gieo - mọc (ngày)		5-6	7-8	5-6	7-8	5-6	7-8
Gieo - ra hoa rộ (ngày)		33,00	35,00	35,00	37,00	34,00	36,00
Chiều cao cây (cm)		44,70	42,70	42,80	43,90	43,75	43,30
Số cành cấp 1		4,10	4,00	4,20	4,10	4,15	4,05
Số quả chắc/cây		11,00	9,00	10,80	8,70	10,90	8,85
TGST (ngày)		105,00	105,00	107,00	109,00	106,00	107,00

Ghi chú: Ngày gieo: Ngày 14/01/2020 và ngày 15/1/2021.

Kết quả bảng 1 cho thấy: Giống lạc L20 trong mô hình có tỷ lệ mọc cao (đạt 94,60%), cao hơn so với L14 (đạt 88,70%); giống lạc L20 trong mô hình có thời gian mọc từ 5-6 ngày, nhanh hơn giống L14 từ 2-3 ngày; chiều cao cây L20 đạt 43,75cm và số cành cấp 1 là 4,15 cành/cây, tương tự giống L14; chiều cao cây đạt 43,30cm, số cành cấp 1 đạt 4,05 cành/cây; số quả chắc trên cây giống lạc L20 đạt 10,90 quả chắc/cây, cao hơn giống L14 đạt 8,85 quả chắc/cây.

Thời gian sinh trưởng giống lạc L20 tương đương so với giống L14, từ 105-109 ngày, phù hợp với cơ cấu gieo trồng tại các địa phương xây dựng mô hình.

Mô hình được áp dụng đồng bộ các tiến bộ kỹ thuật nên năng suất lạc đạt được vượt trội so với ngoài mô hình. Sau 2 năm triển khai dự án, giống lạc L20 cho năng suất bình quân đạt 40,74 tạ/ha, trong khi đó năng suất bình quân ngoài mô hình chỉ đạt 34,18 tạ/ha, cao hơn ngoài mô hình 6,56 tạ/ha đạt tỷ lệ 19,19% so với ngoài mô hình. Hiệu quả kinh tế thu bình quân tăng so với sản xuất đại trà khoảng 8,28 triệu đồng/ha, tương đương 36,33%.

Hình ảnh mô hình của dự án

3. Kết quả kết nối các doanh nghiệp, hợp tác xã thu mua nông sản và dịch vụ môi trường Hoài An

Bảng 2. So sánh hiệu quả liên kết chuỗi giá trị của mô hình so với sản xuất đại trà

Mô hình chuỗi giá trị	Sản xuất đại trà
- Giống mới, chất lượng giống đạt tiêu chuẩn theo quy định; chủ động nguồn giống.	- Giống không đảm bảo chất lượng, giống không rõ nguồn gốc, không chủ động nguồn giống.
- Tiến bộ kỹ thuật mới, quy trình canh tác tiên bộ, chất lượng nông sản cao.	- Tiến bộ kỹ thuật cũ, quy trình canh tác lạc hậu, chất lượng nông sản kém.
- Chủ động vật tư, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật, đúng chủng loại.	- Không chủ động vật tư, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật, không đúng chủng loại.
- Tổ chức sản xuất chặt chẽ, đồng bộ, hạn chế rủi ro trong sản xuất và tiêu thụ.	- Tự phát, thiếu đồng bộ trong sản xuất, rủi ro cao trong quá trình sản xuất và tiêu thụ.
- Sản phẩm sản xuất ra được hợp tác xã thu gom, cung cấp cho Công ty, không bị ép giá, giá cả ổn định, chủ động trong khâu sản xuất và tiêu thụ.	- Sản phẩm sản xuất ra thường bị tư thương ép giá, giá cả không ổn định, thiếu chủ động trong sản xuất và tiêu thụ.

Trong quá trình thực hiện mô hình, bước đầu, dự án đã liên kết các hợp tác xã, tổ hợp tác cùng với các doanh nghiệp đóng trên địa bàn là Hợp tác xã Thu mua nông sản và Dịch vụ môi trường Hoài An đã cam kết, thu mua sản phẩm cho nông dân. Hiệu quả mô hình đã thay đổi nhận thức canh tác truyền thống của nông dân, chủ động, hạn chế rủi ro trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm, chất lượng sản phẩm được nâng cao, giá cả ổn định.

4. Khả năng mở rộng và phát triển giống lạc L20 tại Nghệ An và các tỉnh có điều kiện tương tự

Kết quả nghiên cứu và chọn tạo giống lạc L20 của Viện Khoa học Kỹ thuật Nông nghiệp Bắc Trung Bộ cho thấy: giống lạc L20 có thời gian sinh trưởng tương đương các giống đang trồng phổ biến ở vùng Bắc Trung Bộ; có năng suất, chất lượng cao, chịu thâm canh, chịu hạn tốt, phù hợp với vùng sinh thái Bắc Trung Bộ. Qua kết quả khảo sát, tổ chức hội nghị, hội thảo, và thực tế sản xuất, trong những năm tới, giống lạc L20 sẽ là giống lạc chủ lực của vùng Bắc Trung bộ, đặc biệt là đối với tỉnh Nghệ An dự kiến chiếm 50-60% diện tích của tỉnh.

IV. KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ

1. Kết luận

Năm 2020-2021, dự án đã triển khai xây dựng được 15ha mô hình sản xuất lạc thương phẩm năng suất, chất lượng cao theo chuỗi giá trị tại xã Diễn Hoàng, huyện Diễn Châu. Năng suất bình quân 2 năm của giống lạc L20 trong mô hình đạt 40,74 tạ/ha cao

hơn ngoài mô hình 6,56 tạ/ha; hiệu quả tăng bình quân 36,33% so với ngoài mô hình. Dự án đã kết nối Hợp tác xã Thu mua nông sản và Dịch vụ môi trường Hoài An cam kết thu mua các sản phẩm cho các hộ sản xuất mô hình. Dự án đã xây dựng được chuỗi liên kết từ khâu giống, vật tư, tiến bộ kỹ thuật đến khâu tiêu thụ sản phẩm cho nông dân.

2. Đề nghị

Tiếp tục triển khai mô hình, hỗ trợ về chính sách, khuyến khích nông dân áp dụng các tiến bộ kỹ thuật mới, liên kết với hợp tác xã, tổ hợp tác và các doanh nghiệp đóng trên địa bàn để xây dựng chuỗi giá trị trong sản xuất.

Tăng cường công tác tuyên truyền, giới thiệu và khuyến khích các hộ sản xuất tham gia vào chuỗi giá trị, mở rộng diện tích sản xuất. Hỗ trợ kinh phí để các doanh nghiệp chế biến sâu các sản phẩm./.

Tài liệu tham khảo:

1. Cục Thống kê tỉnh Nghệ An, 2019, *Niên giám thống kê tỉnh Nghệ An năm 2019*, Nhà xuất bản Thống kê.
2. QCVN 01-57:2011/BNNPTNT, Quy chuẩn Việt Nam về Khảo nghiệm giá trị canh tác và sử dụng của giống lạc.